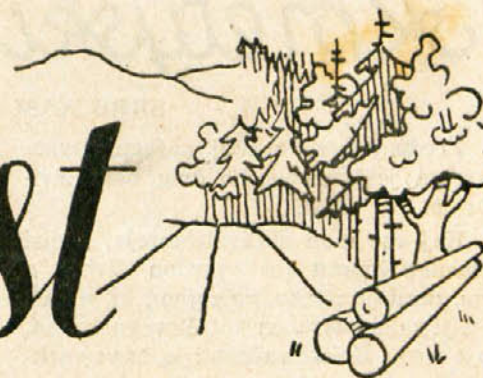

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE OKRAJEV ČRNOMELJ, NOVO MESTO IN TREBNJE

LETO I. — Stev. 21.

NOVO MESTO, 15. julija 1950

Izhaja tedensko

Največje priznanje razstavljavcem

Spominjam se razgovora, ki sem ga imel s tov. Mišigojem Jankom, poverjenikom za lokalno gospodarstvo in organizatorjem razstave, v katerem je de-

jal: »Mi imamo vse možnosti za visok razvoj lokalne industrije in obrti!« Potrditev teh besed je razstava lokalnega gospodarstva, ki je bila v Novem mestu od 1. do 10. julija 1950. Ta razstava je v resnici velik uspeh naših podjetij in obrtnikov, je pa obenem tudi prikaz kaj bomo ob dobrem vodstvu še dosegli in kje so pomanjkljivosti.

Na vsak način je soba, kjer je na zemljevidih prikazano naše bogastvo in kako se to bogastvo izrablja zelo posrečena ideja, kajti iz njih je razvidno, kje je naša dejavnost še zelo slaba in kje je v odličnih pogojih izpolnjena izraba našega bogastva. Popolnoma pravilno je tudi, da se je prikazala v zemljevidih dejavnost partizanov in posamezni izdelki partizanskih delavnic. Inicijativnost in naravnost novatorska iznajdljivost in partizanskih delavnic mora postati tudi sedanji lokalni industriji in obrti osnova in temelj nadaljnjemu razvoju. Kakor so bili zemljevidi narejeni s precejšnjo natančnostjo, tako pa je bil relief okraja šarlatansko delo, ki bi ne smel dobiti prostora v okrajni razstavi.

Lončarstvo

Lončarstvo, ki je pri nas lahko bi rekli domača obrt, ima že staro tradicijo in je pokazalo zelo dobre izdelke. Pohvalno je, da so začeli izdelovati prav take predmete, ki so nam vsakodnevno potrebni: lončki, skodelice, pepelniki, majolike itd. Izredno lepe izdelke so razstavili: Lešnjak Jože in Janez iz št. Jerneja in Grebelj ter škoda Ignac in Ivan iz Ledeče vasi in Prekopa. Prav zaradi lepe in močno razvite lončarske domače obrti se je v Novem mestu razvila visoko kvalitetna lončarska in pečarska industrija »Keramika«, ki razstavlja odlične izdelke. Temu podjetju je treba dati visoko priznanje, kajti izdelki so okusni, trpežni in zelo praktični. Poleg omenjenih razstavlja Okrajno podjetje »Kremen« svoj kremenčev pesek, ki bo postalo ne samo za našo težko industrijo važno ampak bo moralo postati tudi izvozno podjetje, s katerim bomo

dobili za našo industrijo sila važne devize. Podjetje »Opekarna Zalog« kaže svojo kvalitetno opeko in s svojim grafikonom kaže neprestani porast produkcije kljub manjšemu številu delavcev.

Lesni izdelki

Brez kake posebne tradicije se pri nas dobro razvija lesna industrija, posebno še pohištvena obrt in gradbena. Pohištvo Splošnega gradbenega podjetja »Pionir«, mestnega mizarstva in posameznih privatnih mizarjev, kakor Gazvoda Jože iz Gotne vasi, Bevc in Strašek iz Novega mesta in Gašpersič iz Irčne vasi, kažejo visoko kvalitetno blago, ki se lahko meri s pohištvi v št. Vidu in Solkanu. Posebno je treba omeniti Mestno »Mizarstvo«, ki lahko izdeluje kvalitetno najrazličnejšo kulisarijo novomeškemu gledališču, kar vsekakor zahteva visoko kvalificirane moči in znanja. To podjetje vodi znani pohištveni strokovnjak Jevšek Miloš z nadpovprečnim okusom. V lesni stroki se posebno izražajo: »Lipa« iz Žužemberka s svojim pohištvom za Dom igre in dela in »Jelka« iz Žužemberka s svojimi visoko kvalitetnimi igračkami. Čudno je to, da republiško podjetje »Tovarna igrač Novo mesto« kljub odličnim strojem in dobrim strokovnim kadrom, daleč zaostaja za »Jelko«. Prav ta razstava nam je pokazala, da bo potrebno pregledati nedostatke »Tin« in na podlagi teh ugotovitev dvigniti tudi to tovarno. Nujno potrebno bi bilo, da republiška komisija za potrditev igrač vendar enkrat ugotovi kakšne igrače naj izdeluje naša industrija in enkrat za vselej odstrani s trga nekvalitetne igrače ter utrdi razvoj tistih, ki izdelujejo visoko vzgojne igrače za naše najmlajše.

Prav gotovo je premalo poudarjena in zastopana domača pletilska obrt. Prenekatero družino v Suhi Krajinji se ukvarjajo z izdelovanjem cekarjev in ličnih torbic iz ličja in koruznice. Mnenja sem, da je ta obrt zmožna izdelovati še vse kaj drugega kot pa samo torbice in mislim, da bi moral nekdo na okrajnem poverjeništvu biti zadolžen izključno samo za to vrsto domače obrti. Ta panoga ljudskega udejstvovanja bi lahko donosala Suhokrajčanom veliko večje dohodke, če bi bila skrb večja in pomoč izdatnejša.

Tekstilstvo

Posebno poglavje je novomeško tekstilstvo. O Tekstilni tovarni iz Novega mesta smo že večkrat poročali. Sedaj na razstavi pa nas je enostavno presenetila. Blago, ki ga razstavlja, prav nič ne zaostaja za predvojnimi niti po okusnih vzorcih niti po kvaliteti. Marsikdo bi si želel take obleke in takega blaga kot je razstavljeno. Ta razstava nam

nazorno in otipljivo kaže, da gremo v lepše čase in da z vsem elanom gradimo socializem. Novomeška Tkalnica in Tovarna perila nam kaže toliko lepega, da so se ljudje preradi ustavljali pred njihovima izložbenima prostoroma. Tudi okus razstavljanja tov. Gernedlja Ferda je treba omeniti prav tako kot njegovega sodelavca Perica. Ni vseeno kako svoje blago razstavljaš, zato pa omenjenima tovarišema največje priznanje. Priznanje zaslužijo tudi krojači in šivilje. Mnogo okusa in elegance so prikazali. Mestni krojači in šivilje so razstavili svoje izdelke, ki kažejo mnogo znanja. Prav tako privatni obrtniki kakor Retelj iz Novega mesta pa Malenšek in Perger iz št. Petra in Grum Terezija iz Dvora. Neverjetno iznajdljivost je pokazala Puš Kristina iz Novega mesta, ki je pokazala kaj vse se lahko naredi iz starih odpadkov. In prav je napisano nad njenimi izdelki »Iz starega novo«. Kot najboljši delovni kolektiv iz krojaške stroke moramo omeniti »Železničarsko zadrugo«, ki jo vodi Prijatelj Alojz.

Čevljarstvo

Tudi čevljarstvo nima v našem okraju kake posebne tradicije. Nikakor se ne more meriti s staro čevljarsko obrtjo v Žirih ali Kranju, vendar pa njihovi izdelki ne zaostajajo mnogo za izdelki starih čevljarjev. Na razstavi razstavlja Mestno čevljarstvo, ki ga vodi tov. Henigman. Vse karkoli vidite na tej razstavi, je samostojna zamisel in lahko rečemo, da imajo zelo visoko razvit lepotni čut. Pa še nekaj prikazujejo. Pasovi, naramnice, predpasniki, otročji sandali, vse je narejeno iz odpadkov, pa tako, da bi si jih človek kar zaželel. Njihovi izdelki so znani po celi Jugoslaviji. Kar je posebne hvale vredno je to, da o svojem delu niso prejeli še niti ene pritožbe radi kvalitete dela. Težko je kaj takega v petletnem obstoju, vendar je bilo to možno narediti zato, ker imajo že od vsega početka komisijo sestavljeno iz vodstva, članov sindikata in delavstva, ki vsako pošiljko blaga pregledajo in nekvalitetno blago zavrnejo. Izmed najboljših delavcev omenjamo samo nekaj, Stangelj Rudi bo na svojem čistilnem stroju vsak čas dogotovil petletko. Pri njegovem stroju bi morala delati dva človeka, vendar je on tako spreten, da lahko opravi vsa dela sam. Guštin Franc dela na dveh strojih. Najboljši pomočnik in delavec za spodnja dela pa je Makovec Janez. Take uspehe pa dosežajo zato, ker je sindikalna podružnica zelo dobra. Poleg svojega strokovnega dela pa se zanimajo tudi za kulturno prosvetno delo saj imajo svoj pevski zbor in svojo dramatsko družino. Kot eno najpopolnejših zadrug omenimo tudi Topliško čevljarsko zadrugo, ki

daje najkvalitetnejše blago iz svojih rok. Z otvoritvijo razstave je praznovala tudi triletnico svojega obstoja. V svojem obratu imajo uvedeni brigadni sistem dela in delajo po tekočem traku. Na tem tekočem traku pa se izmenjujejo tako, da vsi delajo vse faze dela. Na ta način se pri njih delo ne specializira na posamezne faze dela pri izgotovitvi čevlja. Posebno zanimivi so izdelki mojstra Henigmana iz Toplice, ki je naredil čevljev iz odpadkov in sicer iz 145 delov. Odlični delavec je tudi Moškon.

Kovinarske obrti

Tudi železarska obrt kaže velik napredek. Fink Ivan nam je pokazal res izredna dela iz odpadkov starih konzerv in pločevinastih škatel. Posebnost je njegova izdelava, saj je njegov škropilnik kakor najboljše tovarniško blago. Razstavlja jo še Bevc iz Novega mesta, Žabkar, kovač Jakše, Zdravič iz Novega mesta, Zupet iz Skoecjana, katerih izdelki kažejo visoko strokovno znanje. Posebnost je Mestna kovinarska delavnica in invalidska kovinarska delavnica.

Izdelovalci kmečkih posebno pa še vinogradniških strojev so Jerman, Kovačič, Tramte in Medic. Vsi imajo zelo lepo izdelane predmete. Jevnikar Ivan je presenetil vse s svojim oknom novic, ki kaže okno domače dolenske hišice. Delo zahteva še posebne pozornosti.

Poleg obrtnikov in industrije pa razstavlja tudi Fizikulturniki svoja orodja in marsikateri je šele prvič videl vsa ta najrazličnejša orodja. Razstava je okusno opremljena in gre vse priznanje tov. Gregorčiču Stanetu. Poleg fizikulture razstavlja tudi Ribiška zadruga. Prvič smo šele sedaj videli, kaj je pravzaprav športno ribištvo. Prvo nedeljo so novomeški ribiči nalovili preko 400 kg rib, katere so dali na trg za novomeške sladokusce. Na razstavi razstavlja jo še gozdna uprava, zdravništvo in zdravlilna zelišča.

Ta razstava je v resnici prikaz celotnega dela naših podjetij in obrtnikov in lahko rečemo, da so se izkazali, posebno pa še vodstvo razstave, ki je znalo razstavo pravilno razporediti, tako da je kljub posameznikom razstava celota in kaže kot bi bila vsa lokalna dejavnost en sam kolektiv, ki se trudi, da bi izboljšala življenjske prilike delovnemu človeku.

**Naročniki, pišite
v svoj list!**

Kmetijski svetovalec

SKRB NAŠI ŽIVINOREJI

Predpogoj za razvoj našega gospodarstva je brezpogojno dvig naše živinoreje.

Kaj vse nam nudi živinoreja, bodisi samemu kmetu kot vprežna živina, s tem, da daje mleko, dela gnoj, ki je naši zemlji tako potreben kot človeku hrana, daje meso. Kolike važnosti je, to ve vsakdo. Nadalje izdelujemo iz parkljev različne predmete, iz kosti pa klij, katerega nam vedno primanjkuje. Posebne važnosti pa je izdelava usnja za obutev, ki dela vsaki družini v jeseni skrb, kako bo obuta družina. Slišijo se kritike, zakaj ni ne teh ne onih surovin, zavedati se pa moramo, da je prav kmet producent mnogih surovin.

Kako bomo pa letos? Dobro se zavedamo, da daje veliko skrbi in preglada

ZETEV IN STRNISNA SETEV

Letošnje leto so žita dozorela mnogo prej kakor navadno. V Goriškem in Sežanskem okraju je na splošno žetev že končana. V ostalih krajih pa je žetev sedaj v polnem teku. Vzporedno z žetvijo se začne tudi strniščna setev in letno zoravanje strnišč ali kultiviranje. Na površinah požetih žit začne takoj po spravilu žitnih snopov obdelovanje zemlje in setev prosa, ajde, koruze hitrice (činkvantin v Goriči in Sežani) kakor tudi koruze za zeleno krmljenje in ostale krmne rastline za silažo. V pogorskih predelih se seje proso in ajda na površinah za ječmenom, da morejo rastline pravočasno dozoreti, t. j. pred nastopom jesenske slane. S presaanjem krmne pese na površinah strnišč dosežemo proizvodnjo večjo, t. j. da več pridelamo na ha.

Strniščna setev je prav tako važna, kakor spomladanska ali jesenska setev. Važna je setev zato, ker na isti površini, kjer so bila žita, lahko pridelamo še isto leto izdatne količine ajde, prosa in repe. Te kulture so za prehrano prebivalstva zelo važno nadomestilo, saj dobimo iz 100 kg ajdovih zrn do 70 kg ajdove moke. Ajda je v Sloveniji zelo razširjena po večini kot strnišni posevek. Prašne ajde sejemo komaj do 1000 ha, strniščne pa smo sejali zadnja leta do 30.000 ha. Letošnje leto jo bomo na osnovi plana posejali v Sloveniji na združnem in privatnem sektorju 33.415 hektarjev. Največ površin odpade na okraj Murska Sobota, Ptuj, Celje okolica, Krško, Novo mesto, Trebnje in Postojna, prav tako pa imajo večje površine tudi vsi ostali kraji. Ajdova moka je bela, sama zase pa ni za peko. Zaradi tega mešajo ajdovo z drugo moko, da tako dobimo kvalitetni kruh. Ajda se zadovolji na vsaki zemlji, le na glinasti in apneni zemlji ne uspeva rada. Ajdo prašijo čebele, ki povečajo pridelok za 30 do 200 odstotkov. V tem primeru je največji pridelok ajde 16 mtc, če pa ni v neposredni bližini čebel pa se zmanjša pridelok za 4 mtc na ha. To dejstvo nam potrjuje, kakšno korist nudijo čebele za večanje ha donosa ajde. Ne samo to, z večjimi površinami ajde dobimo tudi večjo proizvodnjo medu. Rastlina proso je tudi zelo hranilna, prav tako kot ajda, riž in 4 krat bolj kakor krompir. Za hrano služi ophano proso kot izdatna mlečna kaša za dojenčke, radi pa jo imajo tudi odrasli zlasti kot sadno kašo. Kisla repa je predvsem v zimskem času skoraj dnevna hrana kmečkemu prebivalstvu, prav tako jo imajo radi tudi ostali delovni ljudje. Iz tega vidika in borbe za prehrano moramo upoštevati strniščno setev kot važno pojsko opravilo v poletnem času. S setvijo teh kultur na čim večjih površinah zboljšujemo skupni

vic vsem našim dobrim kmetovalcem. kako letos prehraniti svojo živino in to radi pomanjkanja krme vsled suše. Pripomniti moramo, da nismo bili poraženi v naši živinoreji leta 1947, ko nam je suša prizadejala velik udarec pri naši živinoreji. Obstojta bojazen, da bodo naši kmetovalci vsled pomanjkanja krme vsiljevali v zakol živino, predvsem pa mlado plemensko živino (teleta). Kje je torej rešitev? Sejali bomo koruzo za zeleno krmo. Prav sedaj je čas, da vsak kmetovalec poseje čim več koruze za zeleno krmo, ker na ta način bomo rešili veliko naše dobre plemenske živine.

Ponovno vse kmetovalce opozarjamo, da vzamejo stvar resno in da pokrenejo vse, da pridemo do potrebne krme, za katero nam čas še dopušča.

prehranbeni žitni fond. Po planu strniščne setve je naloga privatnih kmetov, da posejejo 43% površine z ajdo, prosa 5%, repe 33%, ostalih 19% površin pa je posejati s koruzo za zeleno krmo in ostalimi krmnimi kulturami. Krmne rastline so zlasti važne zato, ker s krmljenjem teh rastlin v svežem in siliranjem stanju dvigamo mlečnost krav in večamo proizvodnjo surovega ali kuhanega masla ter sira. Zadržni sektor, kmetijsko obdelovalne zadrug in ekonomije kmetijskih zadrug bodo v proizvodnem letnem planu preorali vse površine strnišč in posejale z ajdo 22.07%, prosa 6.07%, repe 23.66%, koruze za silos in zeleno krmo 39.29% in ostalih silaznih rastlin 9.25%. V kolikor vseh strniščnih površin zadržni sektor ne bo posejal, bo izvršeno zaoravanje strnišč ali kultiviranje. Poletna praha ali prelog, kakor pravijo po nekaterih krajih, je izdaten agrotehnični ukrep, ker se s tem zabrani izhlapevanje vlage, uniči se plevele in razni rastlinski škodljivci. Naloga je, da se tega važnega agrotehničnega ukrepa poslužujejo vsa gospodarstva soc. in privatnega sektorja.

Da bo izvedena strniščna setev in zaoravanje strnišč (letna praha) na vseh površinah kjer ni bilo žita, je dolžnost množičnih organizacij na vasi, da organizirajo v času setve pomoč z vprežno živino, delovno silo, semenih itd. Zlasti je to naloga setvenih ali gospodarskih aktivov v okviru splošne kmetijske zadruge ozir. odseka za poljedelstvo. V nobeni vasi in pri gospodarstvu ne smemo dopustiti, da se ne bi izvršila setev in zaoravanje strnišč. Zaradi tega so dolžne vse množične in partijske organizacije na vasi, da oskrbijo in nudijo pomoč, da bo letna obdelava zemlje in setev pravočasno zaključena in to na združnem in privatnem sektorju.

Okrajni LO, poverjeništvu za kmetijstvo in okrajne zveze kmetijskih zadrug morajo v teku meseca junija izvršiti po vseh krajevnih LO in kmetijskih zadrugah splošnega tipa masovne sestanke, da se medsebojno dogovorijo za izvršitev setve in letne prahe. Medsebojna pomoč v letnem delu ob košnji, žetvi in mlačvi mora priti do izraza na privatnem sektorju največ preko splošnih kmetijskih zadrug, ki so gospodarski organ za pospeševanje kmetijske proizvodnje. Delovni kmetje prispevajo za izgradnjo socializma, v borbi za naš plan, z velikimi ha donosi poedinih kultur. Naša soc. industrija, delovni kolektivi potrebujejo zadostnih količin kmetijskih pridelkov, zato je naloga in interes vseh kmetijskih gospodarstev, da na svojih površinah orne in obdelovalne zemlje čimveč proizvajajo. Toda vse te naloge v borbi za večje pridelke

na privatnem sektorju kmetijstva, je težko dosegati, ozir. povečati produktivnost dela, ako se ne predrugači način proizvodnje. Zato postavlja naše partijsko vodstvo kot osnovno nalogo kmetijstva rekonstrukcijo naše vasi, s prehodom iz primitivnega individualnega obdelovanja zemlje na višjo stopnjo, na kolektivno obdelovanje, na ustanavljanje velikih kmetijskih gospodarstev, t. j. na usta-

navljanje zadrug. Kajti le v zadrugah je mogoče uporabiti mehanizirano obdelovanje in izkoristiti agrotehnične ukrepe ter sprostiti višek delovne sile. V prihodnjih dnevih bo po naših poljih tisoče ha strnišč. Ako jih ne bomo takoj po žetvi zorali, bomo imeli na tisoče vagonov manj pridelka. — Škode pa ne bodo nosila samo posamezna gospodarstva, ampak vsa skupnost.

Da nam ne bo zmanjkalo kruha

Tam pod Gorjanci kjer so se začeli zbirati prvi partizani, je bila v novomeškem okraju ustanovljena tudi prva Kmečko obdelovalna zadruga »Gorjavica«. Prav je tako, prvi v borbi in prvi v izgradnji socialističnega življenja. V prijaznih vasičah Orehovič in Hrastju pod Tolstim vrhom, kjer imajo tudi vinograde, je ta naša, lahko bi rekli, pionirska zadruga.

Prav vesel sem bil, ko so me povabili na žetveno slavo. Pšenico, ki je zrastle na 11 ha zemlje, ni lahko pospraviti. In vse so opravili v 4 dneh. Tov. Siško Janez, ta naš stari partizan, je vodil delo, saj je predsednik te zadruge. Vročina in delo sta ga precej zdelala, toda zavest, da ustvarja skupno z vsemi člani zadruge lepše in boljše življenje delovnemu človeku, ga še vedno spravlja v dobro voljo.

Nov hlev je pod streho

»No, kako je stara sablja,« sem ga vprašal ob prihodu. »Oh, vse bi šlo, samo ta prokleta suša, ta nam daje po duši!« Tako mi je potarnal. »Poglej,« je rekel, »mislili smo, da nam bo letina vrgla najmanj 2, mogoče tudi 2 in četrt vagona zlatega pšeničnega zrna. Toda ta suša nam je račune spremenila. Vendar pa kljub temu bo hektarski donos boljši kot smo pa mislili. Takole 12 do 16 centov ga bo na en hektar.« Hudomušno se mi je nasmejal: »Veš ta deževni ali kako bi rekel vremenski dispečar ga nam pošteno lomi. Pa ne samo to. Veš kaj smo tudi ugotovili. Agrarni interesi so ga tudi močno lomili. Mislili so, da jim bo zemlja rodila kar tako brez, kakor pravimo, kmečkega zlata. Zdaj šele prav uvidimo, da je bila uredba o združitvi vse agrarne zemlje v zadrug ali ekonomije res pravilna. Povem ti, da bi zemlja, ki bi jo imeli brezvestni agrarni interesi, v dveh letih postala popolnoma brez vrednosti, to se pravi, postala bi neplodna.«

Po polju pod Tolstim vrhom in Vrhovom se je zlatila pšenica, v njo pa so se utapljali kosilni stroji, ki so jih vlekli močni in lepi zadržni konji. »Veš takrat, ko bomo imeli vseh enajst hektarjev zemlje, na kateri bo posejana zlata pšenica skupaj, takrat bo šele lepo. Morje bomo imeli, morje, toda ne zeleno ali modro, ampak zlato, ki bo klicalo neprestano: Dali vam bomo kruha.«

Občudoval sem ta polja in te njive in gledal, kako se človek utaplja v to zemljo, ki njemu in delavcu v tovarni, daje vsakda-

ni kruh. Za kosilnimi stroji so se sklanjale vezilke 18 do 20 in hitele, da bi ne zaostajale za stroji. »Le pojdi sedaj, da ti razkažem še nove hleve, ki jih istočasno dograjujemo. Saj veš, da so stari premajhni in da so pravzaprav le provizoriji. Le potrpi moj dragi Drejček, kmalu bomo imeli spet dovolj pečenke in goljaža in vsega, saj delamo neprestano in z zavestjo, da bomo zmagali v borbi z zemljo in z vsemi, ki se nam zoperstavljajo.«

Prišla sva pred Vrhovo, starinski Valvazorjev grad, kjer se je Valvazor v drugo poročil pred par stoletji. Grad je že skoraj obnovljen in v njem bodo imeli zadržni svoja stanovanja, rdeči koticček in knjižnico. Pogovarjajo se tudi o prostoru za otroke in igrišče, za katerega bo dovolj prostora pred gradom.

Na dvorišču so pravkar sestavljali nov voz za seno in pšenico. »Veš, premalo vozov imamo, pa smo ga kar sami naredili, kaj pa hočeš skakati okoli, saj imamo našega Radeščka, to ti je tič za take reči.« Tam preko ceste pa se že dviga nov hlev, okoli pa je še na kupe opeke in stavbenega lesa za svinjake in druge gospodarske stavbe. »Tole smo za nekaj časa pustili,« mi pravi Siško, »zdaj je prvo kruh, to bo že počakalo!« Vozovi polni zlate pšenice so se počasi gugalji po cesti. Stari Franko se je nekaj vrtel okrog nekkih jermenov in mi povedal, da bodo kmalu začeli mlatiti na »Zmajevko«, samo še nekaj popravil je potrebno. »Pa pridi na likof, takrat ti bomo še več povedali, zdaj pa saj vidiš, delo nas kliče. Pa še o ljudskem posojilu se bomo pogovorili.«

Ko sem odhajal, mi je misel neprestano »bujala spomine na borbe, ki so jih vodili partizani, na sestanke, ki smo jih imeli od okrog in nehotno se mi je vrivala misel: »Pred leti smo vodili borbo proti uničevalcu kulture in človeka, danes pa bojujemo boj za dosego čim lepšega življenja. Nimamo ga še sicer. Imeli ga pa bomo, če bomo imeli take ljudi kakor so v zadrugi prvih gorjanskih partizanov. Drajček

Nov voz bomo dobili

Aktiv LMS Hrastovica pri Mokronogu

V nedeljo 2. julija je mladina iz Hrastovice imela svojo prireditve. Igrali so igro »Pričaranj ženina«. Igro kot tako pustimo pri miru in pogledimo stvar z druge strani. V tem aktivu je zajeta stara kmečka mladina, ki se zaveda kakšen mora biti član LMJ. Ti mladinci so igro sami naštudirali brez vsake pomoči. Igrali so zelo dobro, ako pomislimo, da so bili vsi šele prvič na odru. Jako dobro so igrali igralci v vlogah Neže, ženina in poštarja. Po prireditvi se je razvila prosta zabava, kjer se je mladina zabavala in plesala.

O mladini iz Hrastovice moramo pa še kaj drugega povedati. Da je to najboljši aktiv LMS v trebanjskem okraju je že znano. Mla-

dina Hrastovice se zaveda današnjih dni. Tako se pred kratkim na železniški postaji Mokronog naložili na vagono 105 kubičnih metrov drv. Na sestankih tudi redno študirajo. Sedaj se pripravljajo na izlet v Split, ki jim bo za nagrado za njihovo neumorno delo. Dalo bi se še mnogo povedati o tem aktivu, a vemo dovolj, ako vemo, da je to najboljši aktiv LMS v okraju. S tem je povedano vse. Ta aktiv naj bo za zgled ostalim aktivom, posebno mokronoškim, ki pa je najslabši v okraju. Ali ne bi mogla mokronoška mladina tudi prirediti lastno prireditve, saj ima vendar večje možnosti, kot pa mladina v Hrastovici. Mladini Hrastovice želimo obilo uspehov pri njihovem delu. Mček.

Zastava Osvobodilne fronte Slovenije je ostala v novomeškem okraju

Frontovci brigade „Jožeta Levstika“ presegli okrajni plan lesne proizvodnje

Ena najboljših brigad, kar jih je letos delala na Rogu za plan Lesnega industrijskega podjetja v Straži, je bila V. novomeška frontna brigada Jožeta Levstika. Že po dobrem tednu dela je prvič dobila prehodno zastavo Izvršnega odbora OF Slovenije, nato pa je v 17 dneh dosegla svoj brigadni plan, ki je bil postavljen za 23 delovnih dni. Z neugnano željo po delu so odhajali zavedni člani Fronte dan za dnevom s Travnika v bogate gozdove proti Podsteni in Roški žagi ter se vračali s prekoračenimi normami. Trdo je bilo delo, prenekatera kaplja znoja se drži smrek in jelk, ki so jih brigadirji podrli za izvoz, za nove stroje in surovine, za nove tovarne, zato, da bomo imeli čimprej dovolj vsega, kar potrebujemo za blagostanje.

Uspeh, ki ga je brigada dosegla po 17 dneh borbe s kubiki, brigadirjev še ni zadovoljil. Na dan, ko so svoj brigadni plan uresničili, so povabili v brigado tovariša inž. Jožeta Levstika, predsednika oblastnega ljudskega odbora. Hoteli so mu pokazati plod svojega dela, želeli so se z njim pogovoriti in mu povedati, da ne bodo odšli iz Roga, dokler ne bo izpolnjen plan, ki ga je naše vodstvo postavilo pred novomeški okraj za lesno proizvodnjo v letu 1950. Že čez dva dni se je tovariš Levstik odzval prijaznemu povabilu in se na Travniku osebno zahvalil frontovcem za častno izpolnjevanje plana. Njegove besede so navdušile brigadirje, da so še krepkeje podirali, klestili, lupili in tekmovali med seboj. Udarna desetina Jožeta Hribarja je celo sklenila, da bo do 7. julija izpolnila dva desetinska plana.

Levstikovi brigadirji so držali dano besedo. Dan za dnem so prihajala s Travnika razveseljiva poročila o vedno lepših uspehih. Brigada je že drugič dobila prehodno zastavo in jo ponosno izobesila v svojem taborišču. Bitka s IV. krško brigado Mihe Marinka je postajala iz dneva v dan bolj zagrizena. Novomeški frontovci so se zakleli, da zastave ne

dajo iz rok. Pred njimi pa je bil tudi sklep, da se hočejo vrniti domov kot udarne brigade.

Končni obračun je nagradil zaslužne brigadirje. Naj govoriijo številke:

Brigadni plan: 3951 kubikov jelove hlodovine, celuloznega in jamskega leta; dosežen je bil v 17 dneh. Od 8. junija do 7. julija je brigada z 39 ljudmi podrli na suš 5596 kubikov lesa. Plan je presegla za 1645 kubikov. S tem je izpolnila in presegla okrajni plan za leto 1950, uresničila pa je tudi sprejete sklepe; priborila si je zastavo IOOF Slovenije v trajno last in visoki naslov udarne brigade.

Ni zmage samo v kubikih podrtega lesa! Veliko večja je srečna zavest frontovcev Levstikove brigade, ki so do zadnjega razumeli pomen bitke za izvoz lesa v teh letih, ko se borimo s težavami, a kljub temu uspešno gradimo domačo industrijo in z njo našo neodvisnost. To so dokazali z delom svojih rok, z vzorno pridnostjo in požrtvovalnim delovnim poletom.

Brigada je delala na Travniku do petka. Na zaključni slavnosti je štab proglasil 31 udarnikov, štirje brigadirji pa so dobili pisemne pohvale. V najboljši skupini, ki je do petka izpolnila dva desetinska plana in sama pripravila 1448 kubikov lesa, je bilo proglašanih 5 brigadirjev celo že drugič za udarnike. To so bili: desetar Jože Hribar iz Stopič, Ludvik Smrekar iz Birčne vasi, Jože Petan iz Potoka, Oskar Senica iz Straže in Stane Ravbar iz Novega mesta. Poleg teh pa so postali udarniki tudi sledeči brigadirji: Polde Bambič iz Stopič, Marija Oberstar iz Ratja, Butala Ciril in Mirko Zupančič iz Straže, Ivan Andrejčič iz Skocjana, Stefka Vidrih iz Smolenje vasi, Franc Udovč iz Mirne peči, Rezka Medvešček iz St. Jerneja, Martin Srebrnjak in Jože Mrak iz Brusnic, Marija Rifelj in Slavka Jeršin iz Lešnice in Franc Krajac iz Stare vasi pri Skocjanu; iz Prečne je dobil častni naslov Ivan Cesar, iz Gaberja

Franc Matko, iz Gorenje vasi pri Smarjeti pa brigadirji: Rezka Grubar, Jože Dulc, Anton in Franc Lindič ter Vinko Komljanec. Novomeščani Milan Mrvar, Peter Radovan, Pepca Miklič, Ludvik Novak in Franc Ribnikar so prav tako prejeli izkaznice udarnikov.

Brigade, ki bi imela nad dve tretjini udarnikov, doslej na Rogu še ni bilo!

Brigadir Smrekar je potem, ko so udarniki dobili izkaznice in priznanja predlagal, naj IOOF Slovenije pohvali tudi komandanta Goloba in komisarja Vrančiča za vestno vodstvo III. brigade na Jelenici in sedanje na Travniku. Predlog so navdušeno sprejeli, predsednik okrajnega odbora OF tov. Martin Zigelj pa jima je izročil udarniški knjižici. V imenu okraja se je nato zahvalil frontovcem za veliki uspeh, ki je upravičeno začudil frontne organizacije. Takih delovnih zmag marsikdo ni pričakoval, brigadirji pa so dokazali, da lahko ustvarijo vse, kar je ljudstvu v korist in napredek. Tovariš predsednik je nato proglasil V. novomeško brigado Jožeta Levstika za udarno, v imenu Osvobodilne fronte Slovenije pa ji je izročil lepo zastavo v trajno last.

Z nepopisnim navdušenjem so brigadirji pozdravili visoki nagradi in se zahvalili za priznanje, s katerim so postali najboljša brigada v dolenskem gozdnem bazenu za leto 1950.

Dolžnost krajevnih ljudskih odborov, partijskih organizacij in krajevnih ter vaških odborov OF je zdaj, da bodo v teh brigadirjih, zvestih članih Fronte, videli svoje sodelavce in gradili z njihovo pomočjo našo veliko stavbo socializma.

Frontovci letošnjih gozdarskih brigad pa naj nam bodo tudi vzgled, kako je treba razumeti klic ljudske oblasti, Partije in Osvobodilne fronte, kadar gre za izpolnjevanje velikih nalog. T.

Ribiški blagor

Te dni je znani pevec in godbenik, član SKUD »Dušan Jereb« tov. Skok Vilko iz Novega mesta ujel v Krki 135 cm dolgega soma. Sicer v Krki ni to kaka posebnost, posebnost pa je to, da so se somi sedaj zaradi silne vročine preselili v gornji tok. Tako jih na primer pri Kostanjevici, kjer so ujeli najlepše kose, ni, pač jih je precej pri Novem mestu.

Posebnost pa je tudi to, da je lovil z navadnim trnkom in najtanjšim laksom. Pravi, da ima srečo med ribiči, on pa le vedno pravi: »Znati je treba in imeti potrpežljivost!«

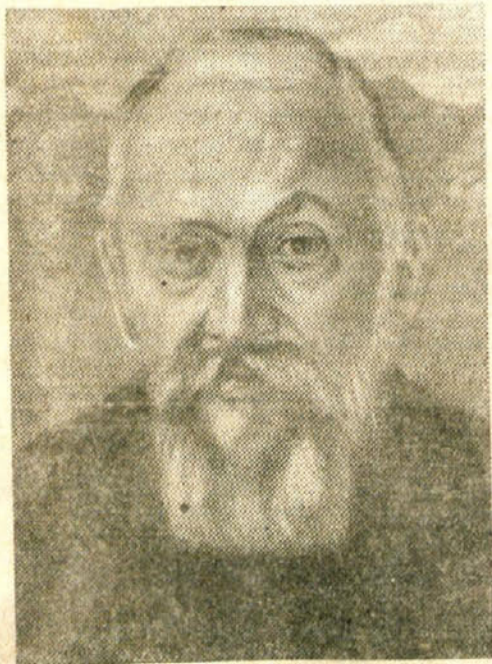

Vilko Skok s svojim plenom

Na Gorjance, na Gorjance...

Obiskal sem »Gospodičino«, dobil v roke knjigo obiskov, ki mi je narekovala te besede.

Ko je Colaričeva Mira iz Novega mesta obiskala »Gospodičino« na Gorjancih, je zapisala v knjigo: »Na Gorjance, na Gorjance, na zelene te vrhe.« Micka je bila zadovoljna,

Janez Trdina, oče gorjanskih bajk in pripovedk

drugače ne bi njeno srce napisalo teh besed. Zleknjena na košenici ob »Gospodičino«, ob pogledu na dolenski svet, se je dekletu utrnulo iz srca voščilo Trdinovemu kraljestvu.

Tudi mene je ta Gorjanska zapeljivka znova zvalila. S knjigo v roki, ki mi jo je dal oskrbnik Ivaneš Franc, rišem pred seboj svet, ki so ga gosti Gorjancev doživeli in z besedo povedali v knjigi.

18. IX. 1949 je ob otvoritvi planinske kočice »Vinka Paderšiča« zapisal Marjan Breclj, podpredsednik vlade LRS tole: »Planinske-

mu društvu in Zvezi borcev gre vse priznanje, da je postavilo ta ponosen planinski dom na zgodovinska partizanska tla in ga posvetila partizanu prvoborcu!«

Vinko Paderšič, — »dolgin« smo mu večsah rekli prijatelji v Gotni vasi, — je bil »fant od fare«. S srcem je živel, dajal s srcem in z njim tudi umrl. Več kot prav je, da je ta kočica dobila njegovo ime. Njegova kri, ki je blagoslovila našo trpinčeno zemljo med vojno onstran Krke s prijateljem Kosom, je dala nam živčnim svobodno Gorjance. Po težkem in odgovornem delu si ob zasluženem počitku s polnim prgiščem, zajemamo darove te »Gorjanske device«.

Tisočkrat obiskani, nikdar naveličani, — se ji nasmeješ in se ves prerojen zapišeš v knjigo, kakor je to storila Krampeljnova Stefa, »Se bom prišla, ti presneta nagajivka!« Stefa, ki je dala nič koliko žuljev v »Paderšičev dom«, zvesto in vestno računa v Kandijanarski banki — le devica z Gorjancev jo neprenehoma kliče in ni čudno, da Stefa ob »Gospodičino« pove: »Zdaj se bom »Gospodičine« napila in mladosti navžila.« — Gordijski voz je razvozan. Stefa je zaradi »Gospodičine« tako štemana in mladostna.

Tudi Zajčevega Petra vsi dobro poznamo. Ta črnolasec, oderski lepoteč, kateremu pride malokatera do živega, je vzdignil roke pred to dolensko lepoticico in ves premagan in prevzet zapisal: »Tukaj me imaš in tvoj sem!«

Pošteno in lepo je priznal tudi priljubljeni zdravnik Gagliano Filippo, ki je rešil že marsikateremu izmed nas življenje: »V naravi je najlepši duševni počitek.« Ta preskrbnik človeček — rojen v najlepši deželi sveta, je preprosto povedal, da so Gorjanci zlata vredni. — Roko bi mu stisnil, če bi bil poleg njega, ko sem bral njegove res iskrene besede.

Nada Verbičeva iz Ljubljane da duška svojemu srcu: »Ni samo Gorenjska lepa!« Zlata Morotova pa je verjetno ob pogledu na lepoto Dolenske zagrenjeno zapisala: »Sem razočarana!« Zlata je bilo najbrže težko pri srcu takrat, ko je videla, da ni človek tako iskren kot narava, ki jo je imela pred seboj.

V knjigi najdeš imena udarnikov, — zdrave in zaupanja Titu, — najdeš življenje, borbo, ki jo danes bijemo. Vse je v njej —

samo za branje moraš biti razpoložen. — Mladost, študentovske krvi, — vrisa in kipi iz nje. Delavka iz Tekstilne tovarne v Novem mestu spočito pove, da je zadovoljna z življenjem in Schoeplova Nada izraža čuvstvo veličine prav na kratko: »Uživam!«

Sem pa tja vidiš v knjigi tudi dobrohotno opozorilo: »Razglednic nam manjka.« In kar je še bolj upravičeno: »Zaradi slabe markacije sem prenočeval pri »bogcu« pod bukvi — lepo je bilo ob luninem svitu. To je potopil Klakel iz Ljubljane. Njegovi tožbi se je pridružil Kos Mirko iz Jastrebarskega in Wintersteger Velimer:

»Kuća prekrasna, markacija strašna!«

Naj odgovorni slede besedam ljubiteljev Gorjancev in vendar enkrat obnove in na novo naredbe markacije, ki bodo pripomogle, da bodo gostje Gorjancev še bolj zadovoljni. Prehrana drži! Samo to si naj zapomnijo tisti, ki žele preživeti na Gorjancih nekaj dni: »Sporočite upravniku prihod in vse bo v redu!« Planinsko društvo naj še bolj skrbi za udobnost in zadovoljstvo obiskovalcev te naše »veseličice« na Gorjancih. Zakaj ima planinska kočica kjer koli na Gorenjskem večje možnosti obstoja, kot pa kočica na Dolenskem? Pred vojno je mrgolelo gostov po Gorjancih, danes jih je vedno manj. Zakaj? Ker je Dolenska še vedno pastorki podobna! Najti moramo kraljeviča, ki bo našel zatiranko in ji vrnil zgubljeni čevlček!

Tole in še več sem bral v vpisni knjigi »Paderšičevega doma« od ljudi, ki so z iskrenim sviničnikom pisali vanjo. Zaživel sem z njimi in jih razumel ter se veselil njihovi duševni poštenosti. Ob besedi upravnikove žene Ančke: »Na jesen nas bodo obiskali štajerski zadružniki«, sem prisluškoval curljanju gorjanske žvrgolinke in zadremal spanje zadovoljnega pravičnega. Nekje v sanjah me gleda Trdina z vzbočeno levo obrvjo, Paderšičev Vinko mi pa z mirnim nasmehom govori: »Marjan Breclj se ni motil!«

Bonov Jože

Zakaj?

Zakaj se škropilni voz, kadar seveda škropa tudi po Seidlovi cesti, obrne že kar pri Koširjevi hiši? Ali bi ne mogel poškopiti še par metrov ceste do zadnje hiše ob Ločenski cesti, kjer slučajno tudi stanujejo ljudje?